

ОСНОВАВАНЕ И ПЪРВИ СЪПКИ НА УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

Доц. г-р Лъчезар Георгиев

Първото официално сведение за новата издателска структура откриваме в протокола на Академическия съвет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ от заседанието, проведено на 18 март 1991 г. По точка IV, разни, параграф 8 „За създаване на Университетско издателство“, докладва доц. Иван Радев. Решението е: „Да се създаде Университетско издателство като самостоятелно звено в структурата на Великотърновския университет¹.

До създаването на издателството не се стига веднага. Обявен е конкурс за директор. Проведен през есента на 1991 г., той не дава резултат. Кандидатите не са одобрени. Решено е конкурсът да се преобяви. Провеждането му е насрочено за 12 февруари 1992 г. В комисията влизат авторитетни преподаватели и специалисти по университетско книгоиздаване – ректорът доц. д-р Владимир Попов, заместниците му по учебната работа доц. д-р Иван Харалампиев и по научноизследователската дейност доц. д-р Иван Стоянов, заедно с двама представители от ръководството на Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“ – главния редактор В. Радев и зам.-главния редактор Гр. Атанасов. Този път резултатите са насърчителни. От шестимата кандидати двама са допуснати до втория тур. Представилият се на първо място Лъчезар Георгиев (авторът на настоящата публикация) е назначен за началник на отдел „Планово-административен“, а класираният на второ място инж. Мариян Кенаров е определен за началник на отдел „Производствен“. Решението на комисията е далновидно, тъй като с един конкурс се привличат двама специалисти, които да организират издателството и да положат основите му на професионална основа. Вестникът

на академичната общност „Семинар“ отбелязва в брой 5, 1992 г.: „За разлика от първия конкурс за директор на университетското издателство, вторият приключи с повече от очаквания резултат – докато сред първите кандидати не беше избран нито един подходящ, вторият конкурс беше спечелен... от двама кандидати. Изправено пред дилемата Лъчезар Георгиев или инж. Кенаров, ректорското ръководство се опита да я разреши чрез гласуване на ректорския съвет. Поради плурализма в мненията на членовете на ректорския съвет, този начин на разрешаване се оказа двойно по-ефикасен. В крайна сметка решението на ръководството е издателството да бъде управлявано от двама директори.

Лъчезар Георгиев е назначен като началник на административно-планов отдел, а инж. Мариан Кенаров – като началник производствен отдел. Заместник-ректорът по научноизследователската дейност, г-н Иван Стоянов, е убеден в сполучливостта на това решение, тъй като, според него, по този начин идеално могат да се съчетаят разностранните качества на двамата директори.

С управлението на издателството ще се заеме и издателският съвет, който предстои да бъде избран. Академическият съвет вече гласува броя на членовете на издателския съвет – девет хабилитирани преподаватели, разпределени по квоти между отделните факултети на базата на кадровия потенциал. Формираният се издателски съвет трябва да избере директор на съвета.²

Първата щатна длъжност е на началника на отдел „Планово-административен“. Назначението е

извършено още на 4 март 1992 г. В края на март е назначен и началникът на отдел „Производствен“.

Започват и първите стъпки към формирането на обща управленска структура на издателството. В заседание на Академическия съвет на 13 април 1992 г. са избрани членовете на Издателския съвет проф. д-р Иван Радев, проф. д-р Иван Димов, проф. Никола Хаджитанев, доц. д-р Марга Георгиева, доц. д-р Людвиг Селимски (тъй като заминава на работа в чужбина, от 28 октомври 1992 г. на негово място е избран доц. д-р Иван Харалампиев), доц. д-р Гено Генов³. Съгласно статута на издателството, приет на 29 юни 1992 г. от Академическия съвет, членове на Издателския съвет са и двамата началници на отдели в издателството. В т.4.6 „Приемане и обсъждане статута на издателството“⁴ е записано: „Издателството е звено към ВТУ с временен статут и се подчинява, докато стане самостоятелно звено на ВТУ“⁵.

В т. 6 от заседанието на Ректорския съвет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, 13 април 1992 г., е разгледана докладна записка на началника на отдел „Планово-административен“ и е взето решение „да се отпуснат необходимите средства за регистриране на Университетско издателство“⁶.

Издателството е регистрирано на 20 април 1992 г. от Национална агенция за международен стандартен книжен номер ISBN – София, като му е присъден издателски идентификатор № 524⁷. За отговорно лице е посочен началникът на отдел „Планово-административен“, извършил лично на същата дата регистрирането в агенцията и представляващ административно през следващите години издателството. Това е отбелязано и в периодично излизащите справочници на Националната ISBN агенция и Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Тук е мястото да посочим, че през годините Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ поддържа много добри контакти с тази национална институция, дава необходимата информация, ползва се от указанията и е едно от издателствата в страната, което стриктно ги спазва – по отношение композирането на титулните страници, издателско-библиографското каре, разположението на ISBN, знака за авторското право и съответните данни към него, както и останалите издателски изисквания при производството на книгата. Благодарение на това сътрудничество се създава своеобразна тематична и графична концепция на издателството, с утвърдено място на фирмения знак

на авантитулната и титулната страница, с прикнижната анотация, класическото разположение на предговора и послеслова, както и всички онези характерни акценти и орнаментика, които се усъвършенстват от оформителите, художниците илюстратори и техническите редактори на издателството. Тук, разбира се, ръководството на издателството се ръководи от правилата за библиографското оформяване, от принципите на езиково-стилово и литературно редактиране на ръкописите, които биват прилагани в издателската работа през следващите години.

Ръководството на Великотърновския университет несъмнено е съзнавало отговорността си да организира правилно и своевременно издателските процеси, като по този начин насърчи създаването и изпълнението на издателската концепция и статута, материалната база и формирането на творческия и производствения екип. На началника на отдел „Планово-административен“ е разпоредено да разработи концепция и проектостатут на издателството, което е изпълнено още в първите два месеца от основаването. На 27 юли 1992 г. ректорът на ВТУ доц. д-р Владимир Попов издава заповед №Р626, сведена за изпълнение до началника на отдел „Производствен“ при издателството инж. Мариян Кенаров, помощник-ректора, главния счетоводител, началника отдел „Капитално строителство, ремонт и поддръжка“. В заповедта се разпорежда помещенията на първия етаж на учебен корпус 11 (две зали, коридор и сервизни помещения), които до момента са ползвани от Педагогически факултет, „да се освободят и предадат на Университетското издателство, като веднага се извърши текущ ремонт и се пригледат за нуждите на издателството“⁸. Началникът на „техническия“ (в см. „производствен“) отдел трябва да организира разполагането и пускането в действие на техническото оборудване на издателството. Тази задача инж. Мариян Кенаров няма

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА МЕЖДУНАРОДЕН СТАНДАРТЕН КНИЖЕН НОМЕР	
УДОСТОВЕРЕНИЕ	
за присъждане на издателски идентификатор	
№	524
от	20.04.1992 г.
ИЗДАТЕЛ	ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
Адрес: гр.	Велико Търново, пощ. код 5000
тел.	082/2-60-28
телекс	
<p><small>Удостоверението е легитимния документ за присъдения издателски идентификатор (ког), чрез който ще се изчислява международният стандартен книжен номер (ISBN) на издаваните от издателя книги и брошури съгласно ПМС № 32 от 6 март 1991 г. (ДВ бр.21 от 1991 г.) и ПМС № 89 от 10 март 1991 г. (ДВ бр. 42 от 1991 г.).</small></p>	
ДИРЕКТОР НА НАЦИОНАЛНАТА АГЕНЦИЯ:	
	

възможност да осъществи, тъй като няколко дни след датата на заповедта напуска издателството и е избран за генерален директор от колектива на издателско-полиграфическия комплекс „Абагар“ – В. Търново, който оглавява и до момента.

По граждански договор към издателството работи Мирослав Хинков – млад и много добре подготвен специалист. Той е завършил специалност по компютърни технологии и вече успешно работи с много слабо познатата тогава у нас издателска програма Adobe Page Maker. В помощ на Хинков е и колегата му Валентин Ц. Тодоров. Двамата безвъзмездно оказват съдействие на началника на планово-административния отдел. Още при учредяването си издателството разполага с компютър и лазерен принтер. Изпълнени с голяма амбиция и решени да положат основите на компютърната зала, младите специалисти монтират компютърната апаратура в освежената и ремонтира компютърна зала на блок 11 (срещу университетската парова централа). Започва наборът и форматирането на някои от първите научни трудове на университета. В блок 11 е настанен също и складът за готовата издателска продукция.

Първото заседание на Издателския съвет е свикано на 18 юни 1992 г. Провежда се в кабинет 302 на Ректората, който, по ирония на съдбата, до неотдавна е бил „партийният кабинет“ на вузовския секретар на БКП. В заседанието се разглеждат три основни въпроса – за проектостатута на издателството (който да се коригира и да се предложи в по-стегната форма), за обособяване на бъдещите заглавия според тематиката им като: Трудове на ВТУ, учебници, учебни помагала и справочници, монографии и научнопопулярни издания, материали от научни сесии; разисква се и въпросът за председател на Издателския съвет, като за обсъждане е предложена кандидатурата на проф. Иван Радев, но окончателно становище не е взето, а дискусиата по избора се отлага за следващия път⁹.

Второто заседание се председателства от началника на отдел „Планово-административен“ (впоследствие заседанията вече се водят от председателя на Издателския съвет). Заседанието е проведено на 1 юли 1992 г. Участват всички членове на Издателския съвет, отсъства по обективни причини доц. Людвиг Селимски. Присъства и ректорът доц. д-р Владимир Попов. Наред с основната кандидатура има и алтернативни – на доц. Гено Генов, на доц. Радослав Мишев и на доц. Иван Стоянов, но те не се обсъждат, тъй като и тримата си правят самоотвод¹⁰. С явно гласуване проф. Иван Радев е избран за

председател на Издателския съвет с тригодишен мандат, който впоследствие е продължен с още един мандат (вече в качеството му на директор на издателството). В същото заседание се гласувани тарифите на издателството за автори, рецензенти, художници, редакторската и издателската работа. Тук се налага да се приложи опитът на сродни издателства в съответствие с обичайната практика, тъй като новият демократичен Закон за авторското право и сродните му права влиза в сила едва година по-късно. Моделът е удачен, разумен и премерен, съобразен с възможностите на ВТУ.

По точка 4 от същото заседание е изслушано становище за състоянието на набраните и коригирани трудове на ВТУ, от инж. Мариян Кенаров. Обсъдено е предложението на двама началници-отдели за отпадането на някои несъобразени с демократичните промени и остарели с постановки в трудовете на ВТУ. Решено е проблемните статии да се върнат в катедрите за повторно преразглеждане¹¹. В заседанието е решено учебникът по „История на български език“ на доц. Харалампиев да се отпечата в печатницата на Университетското издателство като авторът „си заплаща разностите чрез теглен заем и завършени договорни отношения с ръководството на университета“, като заедно с това направи подходяща титулна страница и издателско каре на учебника, а също да представи проект за корицата на изданието. Оказва се обаче, че издателството все още не разполага с подходящ софтуер и шрифтове за многото старобългарски конструкции в композицията на книгата. Авторът очевидно е помислил върху онази пречка, затова предлага сам оригинал, готов за възпроизвеждане. Текстовете са набрани върху електронна пишешца машина, която разполага с шрифтовете на старобългарски, особено за голямата и малката носовка и ятовата гласна. Книгата е заснета в издателската печатница, като е възпроизведена на офсетови пластини с помощта на италианската машина „Репромастер електроникс“ и впоследствие е отпечатана на офсетова машина „Хайделберг“. Така „История на български език“ се оказва първата книга със сложен шрифт, излязла още със създаването на издателството.

В заседанието от 1 юни 1992 г. се приема предложението на двама началници-отдели да се извърши постепенно компютърно обучение и пренасочване на щатни работници от полиграфическата база за оператори на компютърен набор, в системата на издателско-полиграфическия комплекс под прякото ръководство на началника на отдела „Производствен“¹². Макар да

не е споменато име, става дума за Райна Карабоева, която вече няколко години работи университетската печатница и дори известно време е оператор-линотипер на линотипна машина за висок печат. Освен това Р. Карабоева е с полиграфично образование – завършила е средното полиграфическо училище „Юлиус Фучик“ в столицата. На издателството е необходим точно такъв подготвен специалист, които лесно и бързо да усвои технологията на предпечатната подготовка и работата с компютърни издателски програми. Управленското решение е правилно – в следващите години Р. Карабоева ще усвои работата с няколко издателски програми и ще бъде технически редактор на десетки нелеки книги на Университетското издателство „Св. св. Кирил и Методий“.

В първите месеци от основаването на издателството на хонорар за коригиране на трудовете на ВТУ е привлечена опитната коректорка Стефка Бръчкова, която има дългогодишна коректорска практика, свързана с няколко столични издателства, редакции на периодични издания. За езиково-стилово коригиране, а впоследствие редактиране в издателския екип е включена Пенка Бурова, която има опит с коригирането на учебници, помагала и научни издания. Работила е към Университетската печатница. През годините Бурова се издига като опитен специалист – езиково-стилов редактор на учебна и научна литература. Тя защитава научна степен **доктор** и се хабилитира за **доцент** към Педагогическия факултет на ВТУ, но и сега продължава да сътрудничи на издателството, преподава и в специалността *Книгоиздаване* на катедра Библиотекознание и масови комуникации.

Проблемът за формиране на професионално подготвен екип продължава да ангажира вниманието на издателското ръководство и формира специално отношение към дисциплината и квалификацията на настоящите и бъдещи специалисти.

На 16 ноември 1992 г. председателят на Издателския съвет проф. Иван Радев подава докладна записка за освобождаването на назначената за „организатор“ Петрана Янкова „*тъй като лицето продължително време отсъства от работа*“. Предложението е в най-кратко време да бъде освободена от задълженията си или да се прехвърли на друга длъжност в Университета¹³.

Исканото е удовлетворено. Но проблемите с кадровото обезпечаване продължават. Два дни по-късно председателят на Издателският съвет отново пише до Ректора на ВТУ.

„Във връзка с освобождаването на инж. Мариян Кенаров, н-к отдел „Производствен“ при Университетско издателство, моля най-настоятелно да се придвижи въпросът за назначаването на специалист на освободената щатна длъжност“¹⁴

Подходящи кандидати за длъжността не се намират. Ръководството е принудено да извърши кадрово разместване и да промени шифъра на длъжността. В заповедта на Ректора доц. д-р Владимир Попов се разпорежда:

„Свободната щатна бройка началник отдел „Производствен“ шифър 32021 50017 да се трансформира в щатна бройка „оператор на компютърни системи за набор, редактиране и страниране на текстове“ шифър 21021 31015 с основна месечна заплата 1450 лева. Същата да се обяви за заемане“¹⁵

Още през април 1992 г. двамата началници на отдели са установили връзка с президента на издателската фирма „Полиграф-принт“ от Разград Радослав Райчев, като са насочили за набор и страниране няколко труда на ВТУ, чиито издаване от няколко години е преустановено. Фирмата на Р. Райчев е позната на Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“ – София, тъй като е извършвала за него качествени и бързи издателски поръчки. Столичното издателство препоръчва фирмата на Райчев на великотърновските си колеги и тя действително оправдава очакванията. Нещо повече, в този начален период контактите на „Полиграф-принт“ с Университетското издателство „Св. св. Кирил и Методий“, коректни и с взаимно уважение, са пример за успешната издателска комуникация и добро партньорство в книгоиздаването. Свидетелство за това е участието на Р. Райчев като член на комисията за провеждане на конкурса за длъжността *„Оператор на компютърни системи за набор, редактиране и страниране на текстове“*.

Конкурсът се провежда на 1.12 1992 г. В комисията са още членовете на издателското ръководство проф. Иван Радев и Л. Георгиев, инж. Цанко Цанев – редактор на издателство „Абагар“ – В. Търново. Решението е да се покани *„за заемане на посочената длъжност г-жа Дора Русатева Бакоева“*, като бъде назначена с тримесечен изпитателен срок и в случай, че покаже необходимите качества, да бъде назначена на постоянна щатна длъжност¹⁶.

По предложение на проф. Иван Радев след приключване на тримесечния изпитателен срок Дора Бакоева е назначена на постоянна щатна длъжност *„оператор*

на компютърни системи за набор, редактиране и страниране на текстове¹⁷. За няколкото години, през които е в издателството, тя придобива професионални умения за работа с компютърни издателски системи, определена е и за отговорник на компютърната зала, която успешно ръководи до напускането си през 1998 г. Впоследствие Д. Бакоева работи в издателство „Фабер“, след което основава частното великотърновско издателство „Астарта“.

На 12 ноември 1992г. Издателският съвет обсъжда проблемите на текущата дейност и приема нова спецификация на тарифите за възнаграждения, която обновява приетата в заседанието на 1 юли 1992 г. Сега в тарифите се включват хонорари за учебни помагала, учебници и сборници от научни сесии и трудове на ВТУ. Предлага се на Ректорския съвет да бъдат изплатени авторските хонорари за сборниците от научните сесии. В следващите години всички хонорари за авторски статии и студии от научните сборници и трудове на ВТУ са отменени, за съжаление в резултат от налагашката се обичайна практика у нас за омаловажаване на научната творческа дейност. За илюстрация на казаното, днес за издателската научна дейност с малки изключения не се изплащат авторски хонорари върху съответните публикации. Трябва даденият сборник или научното изследване да бъде щедро спонсориран от външни източници, за да получи редколегията съвсем оскъдни суми за усилията си. За заплащане на авторите да не говорим.

Не така стоят въпросите на авторството за Издателския съвет на Университетското издателство „Св. св. Кирил и Методий“, чиито членове подхождат отговорно и добросъвестно към труда на своите колеги. Сумите, които се изплащат, не са големи, но засвидетелстват дължимото уважение към творчеството и труда на университетските преподаватели и учени. Едва в края на 90-те години се налага тенденцията за отпадане на възнагражденията и за редколегията на научните списания.

В споменатото заседание на Издателския съвет на 14. 12. 1992 г. е одобрена и новата структура, която се предлага за утвърждаване на Академическия съвет¹⁸. Тя включва следните длъжности: **директор** (трансформирана от предишната *председател* на Издателския съвет, **главен редактор** (трансформирана от *началник отдел* *Планово-административен*). За **оператор за набор, редактиране и страниране на текстове** е назначена след конкурс по документи и събеседване Дора Бакоева; Райна Карабоева също е назначена на щатна длъжност към компютърната зала на университетското издателство. Друга длъжност към посочената

институция е **коректор** във връзка с производствените нужди на компютърната зала, който да се назначи от началото на 1993 г. Трансформира се и длъжността **коректор и езиков редактор** за коригиране и редактиране на научната и учебна литература, заета от Пенка Бурова – тук в протокола е отбелязано: „за пренасочване на щатната длъжност и длъжностната характеристика¹⁹. Предвижда се специалист **Маркетинг, реклама и документация на издателството**“ да се назначи от началото на 1993 г. Също така в документа се посочва ръководителят на печатницата и неговите подчинени. Във връзка с неясния до този момент статут на тази структура, Издателският съвет предлага на Академическия съвет „Университетската печатница да е на подчинение и разпореждане на издателството, като учебните програми и свързаните с учебният процес текстове се печатат с разрешение на зам.-ректора по учебната дейност доц. Харалампиев, в качеството му и на член на Издателския съвет“.

Зам.-ректорът по научноизследователската дейност, също член на Издателския съвет, е включен в общия управленски модел – на него е подчинено използването на ксерокопирните апарати, които по това време са все още съсредоточени в университетската печатна база (сегашното помещение на книгоиздателския комплекс, където в момента са двете дигитални печатни машини). Тук се налага доизясняване на производствената програма на университетската печатница – на нейният персонал се възлага изработването на малотиражни заглавия като учебници, помагала и трудовете на ВТУ, списания и други периодични издания. Вписано е още, че издателството следва да сключва с печатницата „вътрешен тип договор за полиграфична изработка на книга“. Уточнява се, че договорът е еднотипен, от името на печатницата, която в случая изпълнява, а издателството възлага. „В договора се определят действителните полиграфични разходи по отпечатването на книжното тяло и корицата на изданието, консумативите, хартията, картоната и др.“ Всичко това се пояснява в същата пета точка от заседанието на издателския съвет²⁰.

Трябва да се уточни обаче, че въпреки доброто намерение въвеждането на подобен вътрешен тип договор не успява. Договорът е своеобразна технологична спецификация по подобие на онези, използвани в печатница „Абагар“, но в конкретната ситуация трудно могат да се разделят дейностите за общоуниверситетски цели и за чисто книгоиздателски нужди; самото разделяне изисква работа на калкулант с необходимите полиграфически умения, това налага и допълнителна

щатна длъжност, а издателството и университетът не могат да си я позволят. Двустранното управление на печатницата – и от издателството, и от административните университетски структури, е често повод за разногласия на различно ниво, което рефлектира в ритъма на издателската дейност.

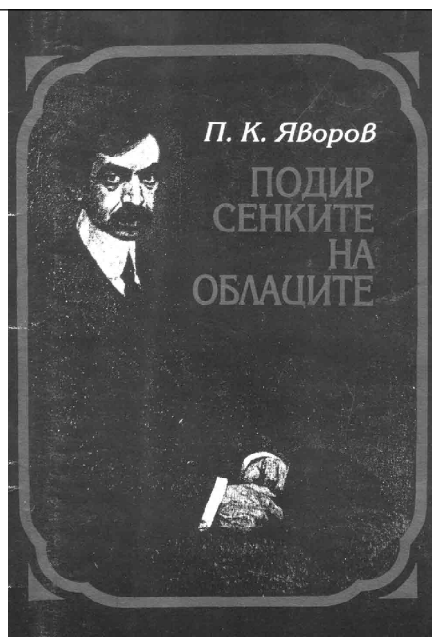
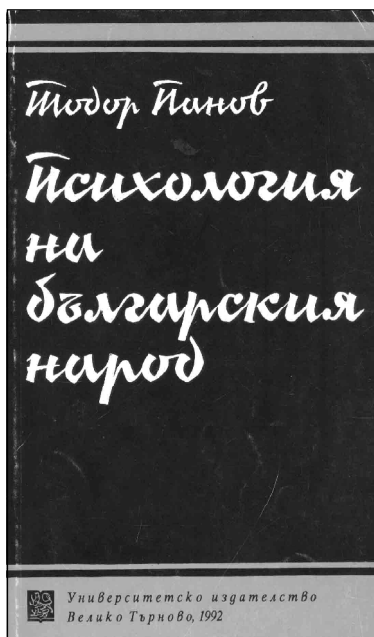
Всъщност, в позицията на Издателския съвет е налице добронамереното отношение към екипа на

университетската печатница. В същото заседание на 14.12. 1992 г. съветът решава да бъдат отпуснати триста лева целева награда за всеки от шестимата работници в печатницата: Иван Ненов Илиев; Божана Цанева Петкова; Росина Стефанова Стойкова; Кунка Иванова Христова; Райна Кръстева Карабоева и Мария Недялкова Панева. В протокола се посочва, че наградата е еднократна и цели да стимулира изработването на книги на издателството качествено и в кратки срокове, което е ставало и в извънработно време в някои случаи, когато се налагало²¹. Издателският съвет преценява, че подобни награди следва да се отпускат за всяко тримесечие и през следващата 1993 г.

В съответствие с амбициозната си издателската си политика, университетското издателство установява контакти с други издатели, с фондации и фирми за провеждане на съвместни дейности. Непосредствено след формирането на Издателския съвет, генералният директор на Международна фондация „Яворов“ със седалище в Чирпан пише на 17 юли 1992 г. до председателя на издателския съвет:

„Уважаеми г-н Радев,

Във връзка със 115-годишнината от рождението на П. К. Яворов Международна фондация „Яворов“ възнамерява да издаде „Подир сенките на облаците“ в издателството на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Отговорен редактор ще бъде Димитър Михайлов, преподавател в Университета.“²²

В края на писмото се прави запитване за цената на изданието при твърда подвързия и тираж 5000 екземпляра.

След проведените преговори е решено книгата да се счита за поръчково издание, възложено от фондацията на издателството, като се осигури спонсор, който да финансира изданието.

Това е старозагорската фирма „Уникат“. Книгата е дадена за набор през август 1992 г., а излиза от печат през декември с.г. Издателството сключва договор за отпечатване с печатница „Абагар“ – В. Търново²³. Така в края на годината излиза **първата книга на университетското издателство с твърда подвързия**. Художественото оформяване е поверено на художника Григор Спиридонов. Независимо от някои дребни пропуски, издаването на тази книга е определен успех и принос на новата издателска формация.

Докато „Подир сенките на облаците“ все пак е поръчково издание, **„Психология на българския народ“ е първата значима, с маркетингова ориентираност и способна да спечели имидж на издателството книга**, реализирана също в годината на основаването му. Неин автор е Тодор Панов, офицер-администратор към Комитета за реализирането на „Походна войнишка библиотека“ и за издаването на седмичника „Военни известия“, носител на орден за храброст, истински родолюбец. Първото издание на книгата е осъществено в печатница Гутенберг през 1914 г. По-късно, след 1944 г., изданието попада в списъците на „вредната“ литература и фактически е забранено за разпространение.

Интересно е как се стига до преиздаването на тази книга от Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. Един ден проф. Иван Радев споделя пред началника на Планово-административния отдел, че има

под ръка уникално издание от далечната 1914 г., което си струва да се включи в репертоара на изданието. Проф. Радев смята да напише послеслов, където да представи на читателя информация за автора, за характера на книгата и нейната мисия като ново издание, което „трябва да намери своя читател днес, сред изпълнените с апатия и подозрителност, с чувство за безпътица наши съвременници“²⁴.

В протокол №4 от заседанието на Издателския съвет на 10 септември 1992 г. е отбелязано: „Тъй като предложеното издание „Психология на българския народ“ се очертава да бъде интересно и печелившо, следва да се подпише спешно договор с „Абагар“ – печатница В. Търново, и се приведе необходимата сума на печатницата.“²⁵

В националния информационен всекидневник „Стандарт“ кореспондентката на вестника Румяна Николова известява за книжовното събитие в живота на старата столица със заглавието „Ние ние ли сме“ и добавя интригуващо подзаглавие „Излезе от печат новата книга на великотърновското университетско издателство „Психология на българския народ“ от Тодор Панов“²⁶. Авторката заключава:

„В ръцете на читателя е една книга, чиито изводи могат да бъдат адмирирани и оспорвани, но сигурно е, че няма да оставят безразличие у никого“²⁷.

Областният вестник „Гледища“ – Разград, пък публикува голям откъс от „Психология на българския народ“ със снимка на корицата на новоизлязлата книга²⁸.

В свой авторски материал ръководител на планово-административния отдел споделя пред читателите на великотърновския вестник „Движение“, че сред търсените издания на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ е „инкриминираната след 1944 г. „Психология на българския народ“ в новото си издание, освободено от щемпъла на цензурата за „забранени книги“²⁹. В същата публикация се отбелязват първите стъпки по отношение и на други новоизлезли, включени в репертоара на издателството книги: „От печат неотдавна излязоха книгите „Романът на императора“ от Морис Палеолог, „История на българския език“ от Иван Харалампиев, „Петропавловският манастир – средище на духовен живот“, „Аз уча пиано“ на Стефка Бочева.“³⁰ В цитираната статия се посочват и издания, които предстои да бъдат в скоро време отпечатани, като учебникът „География на световното стопанство“, някои монографични изследвания и трудове на университета, книгите

„Мистериите на Кремъл“, „Люлка под Балкана“ (с автор Хр. Медникаров), „родолюбивата книга на Мишо Хаджийски „Българи в Таврия“, един прекрасен разказ за миналото на бесарабските българи и трудния им исторически път към украинските степи и крайбрежието на Азовско море... По-друг тип четиво за билки и билколечение ще разшири читателския ни кръг. А от изисканата краеведска литература приятна изненада ще бъде книгата на Никола Станев „Великотърновската предбалканска конловина“ с богати сведения за историята на селата Присово, Пчелище, Мариино, Къпиново, Миндя, Килифарево, Плаково“³¹.

В своя публикация във в. „Борба“ Антоанета Иванова също съобщава: „Съвместно с военноиздателския комплекс „Св. Георги Победоносец“ – София, се подготвя „Великотърновската подбалканска котловина“ на Никола Станев“³².

Трябва да отбележим, че ръководството на университетското издателство установява контакти с ръководството на военноиздателския комплекс „Св. Георги Победоносец“ в лицето на новия директор Валентин Радев, доскоро главен редактор на Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“. През този период В. Радев е свързан с Великотърновския университет, тъй като води лекции в новата специалност „Издателска, редакторска и полиграфическа дейност“. Той откликва на намерението на великотърновското университетско издателство за съвместно издаване на „История на Търновската предбалканска котловина. Селата Присово, Пчелище, Церова кория, Къпиново, Миндя, Мариино, Плаково, Големаните, Килифарево и Дебелец“ от историка Никола Станев, която излиза в късната есен на 1992 г. Редактор е Валентин Радев. Книгата е отпечатана в печатницата на бившето Военно издателство – София, и половината от тиража ѝ се продава от великотърновското университетско издателство, като бързо се изчерпва. Този факт, а и отзивите в местния печат сочат, че изданието е прието радушно от широката читателска аудитория.

В протокол №4, заседанието на Издателския съвет от 10 септември 1992 г., се набелязват и първите конкретни стъпки за рекламиране дейността на издателството. В точка 10 се посочва:

„Издателският съвет реши, че е необходимо безплатно да се предоставят рекламни бройки от тиража на излезлите книги на издателството с цел популяризиране на неговата дейност. Издателството да разпространява

безплатно с рекламна цел своите книги в: ВТУ, на издателства и редакции в провинцията и столицата, вестници, радио, книгоразпространителски къщи и фирми с държавно и частно участие.

Авторите, редакторите, техническите редактори, художниците, рецензентите, консултантите и други лица от творческия и производствения екип получават безплатни екземпляри. За членовете на Ректорския съвет, както и на Ректора, а също и за рекламните витрини на издателството се дават

безплатни екземпляри от тиража или от сигналните бройки, ако има такива.

Университетската печатница се задължава да предоставя най-малко двадесет и пет екземпляра сигнални от цялата продукция на издателството, която се печата там. За отговорник на изпълнението се посочва ръководителят на печатницата.³³

Днес толкова екземпляри ни се струват твърде много за реклама, като се има предвид, че към момента средните тиражи на книгите на издателството са около сто екземпляра, а даваните за отпечатване в печатница-издателство „Фабер“ рядко надвишават двеста екземпляра. При първите стъпки на издателството то има съвсем други мащабна дейност, която вписва тиражността като условие за присъствието на неговата продукция на националния книжен пазар. И действително, **средните тиражи на издателството, излизаци в печатница „Абагар“ – В. Търново, са около 2000 екземпляра**, а в много случаи са значително по-големи, например при поръчкови издания. В самата университетска печатница тиражите също рядко под петстотин екземпляра, което следва вече установената традиция за отпечатване на учебници и помагала от предходни години.

Авторите на поръчани издания също са длъжни да отчисляват безплатно екземпляри, които се предоставят

ДЪРЖАВНА ФИРМА
- ИСКРА - БУРГАС -

8000 БУРГАС
УЛ. „А. КАРАВЕЛОВ“ 12
ДИРЕКТОР 2 60 25
П.СЧЕТОВОДИТЕЛ 2 95 05
НАЧ. ОТДЕЛ „ЛИТЕРАТУРА“ 2 05 46
НАЧ. ОТДЕЛ „КНИЖАРСКИ СТОКИ“ 2 31 61
ТЕЛЕКС 83309

ИЗД.Ф:
ГР. БУРГАС

056 И Георгиева

ДО
УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО
Велико Търново, ул. „Св. св. Кирил и Методий“
ГР. *Велико Търново*

Уважаеми господа,

Нашата фирма желае да установи контакти с Вашето издателство, за да разпространява издаваната учебна литература и академични издания, които биха представлявали интерес и за студентите от гр. Бургас. Молим да ни изпратите информация за наличните и предстоящи издания, за да направим своите заявки и да уточним улесненията за разпространение им.

Н-к отдел : *Искра*
/М. Георгиева/

за издателския книжен архив, а най-вече за библиотеките. В протокол №6 от заседанието на Издателския съвет на 14 декември 1992 г. се посочва, че авторите на поръчаните издания (изцяло платените от техните автори и от спонсорство) като повестта „Лудата“ от Иван Джебаров, „Антология по философия на историята“ от ас. Здравко Иванов, учебникът на доц. д-р Гено Матеев „Етика“ следва „безвъзмездно да предават по 10 екземпляра сигнални след отпечатването на книгите в полза на издател-

ството“³⁴. За илюстрация на тиражността на поръчковите издания ще посочим, че книгата на Иван Джебаров, белетрист от Разград, издадена със спонсорство от местни фирми, излиза в печатница „Абагар“ при тираж 8000 екземпляра.

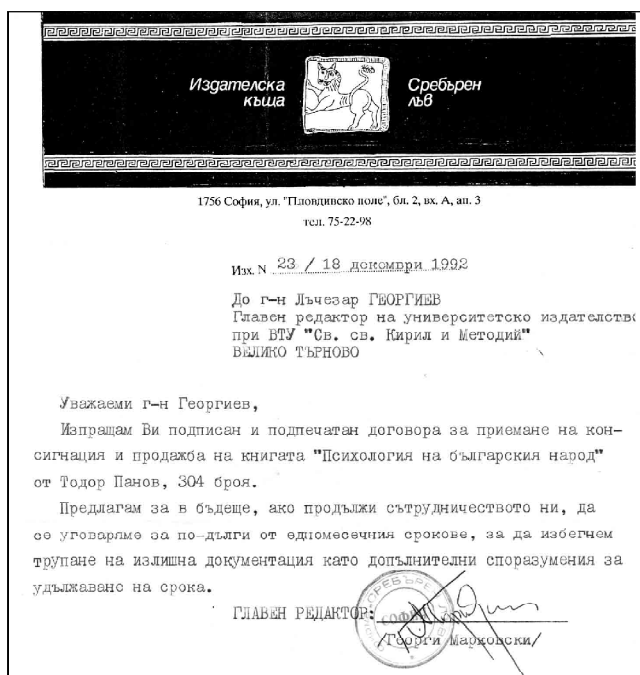
В заседанието си от 22 март 1993 г. Издателският съвет изслушва информацията на проф. Иван Радев за два успешно проведени конкурса, като на 12 март е проведен конкурсът за коректор, където най-добре се представя Цветанка Георгиева (Рашкова), и за организатор маркетинг, реклама и документация, като конкурсът е проведен на 15 март 1993 г. с издържал конкурса Анатоли Петров. Решението е двамата нови служители на издателството да бъдат назначени от 1 април 1993 г.³⁵

Във връзка с функционално провеждане на маркетинговата политика Издателският съвет предлага няколко решения, които ректорският съвет да утвърди:

1. „Двете книжарници на територията на Университета (срещу главния вход на Ректората – фойето, и книжарница „Пеньо Русев“) да преминат към Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.

2. Книжарницата във фойето на Ректората ще представя продукцията на издателството, учебните програми, справочници за кандидат-студенти, учебна и

учебно-помощна литература, обслужваща нуждите на студенти и преподаватели от ВТУ.

3. Книжарница „Пеньо Русев“ ще представя монографичната продукция, научнопопулярната и художествената литература на издателството, както и разпространението срещу търговска отстъпка на книги, собственост на сродни издателства.

4. Търговските работници в двете книжарници ще се назначават от Ректора, със съгласието на ръководството на издателството и ще бъдат изцяло на негово подчинение, използвайки маркетинговата му стратегия.

5. В книжарница „Пеньо Русев“ ще се оформи щанд за антикварна и използвана литература, обслужваща учебния процес – книги, учебници, помагала.

6. Снабдяването с литература от други издателства ще се извършва съгласно сключени договори и изгодни за двете страни търговски отстъпки, като основната работа се възлага на новоназначения организатор по маркетинга и реклама към издателството.¹³⁶

Изработен е проект за статут на книжарниците при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Той включва раздели за устройство и управление, снабдяване и пласмент и някои допълнителни постановки. Издателството ръководи и определя маркетинговата стратегия на книжарниците върху територията на Университета, като се съобразява с нуждите на учебния процес и необходимостта от научна, научнопопулярна, художествена и справочна

литература. Според проектостатута книжарниците следва да са на пряко подчинение на издателството, а Издателският съвет да предлага на Ректора назначаването на щатните служители книжари, също и работа в книжарниците по съвместителство и граждански договор. Издателството сключва договори за взаимно разпространение на книжна продукция с други издателства и книгоразпространителски фирми. Финансовите операции се наблюдават и контролират от главния счетоводител и счетоводителя при издателството. Впоследствие за счетоводител към издателството е определена Димитранка Джурова. В проектостатута се урежда още как да се извършва снабдяването на университетските книжарници – чрез университетската печатница, чрез организатора на маркетинг и реклама – за книгите на издателството, излизащи от други печатници, и чрез други издатели, книгоразпространители, държавни и частни фирми, търгущи с книги, като за целта се сключват съответните договори. В допълнителните постановки в проектостатута на работещите на щат и по граждански договор в книжарниците се забранява да извършват издателска дейност и да разпространяват издания без знанието на ръководството на издателството. Работещите в университетските книжарници заедно с издателското ръководство и организатора по маркетинга и рекламата организират премиери на нови книги, ангажират се да постават на видно място рекламните материали на университетското издателство и да рекламират новите издания³⁷. Наред с проектостатута се извършва практическа работа – в горното фоайе на Ректората се разполагат две витрини на издателството, които представят новоизлезлите книги. Едната витрина е окачена пред книжарница „Проф. Пеньо Русев“, а другата на същия етаж срещу стълбите за факултетите.

Ръководството на университетското издателство изготвя аргументирано предложение за статута на двете книжарници на територията на ВТУ, което е подготвено през август 1993 г. и утвърдено в заседание на Издателския съвет от 3.09.1993 г. В началото на заседанието директорът на издателството очертава възникналия проблем:

„– Не крия огорчението си от решението на Академичния съвет за стопанисване на книжарниците. Това ни поставя в еднакви условия с издателствата извън Университета, които дори имат на неговата територия възможност да си разпространяват продукцията и стопанисват едната книжарница (във фоайето) без да пла-

щат наем. Тъй като е решено на Академичния съвет всяко издателство, което е заинтересувано и фирма, да си представят предложението за стопанисване, уведомявам ви, че нашата оферта бе разработена още през август и предлагам да ви я прочета...

След това проф. Радев прочете офертата, изготвена от него и главния редактор (която прилагаме към настоящия протокол в препис). Офертата бе единодушно одобрена от членовете на Издателския съвет. Прието бе предложението на доц. Панайот Дражев, книжарницата, която се отдаде официално на търг с наддаване, да има начална цена за месечния наем 8000 (осем хиляди лева). Тази цена да се предложи на ръководството на Университета.⁴³⁸

В посоченото предложение за статута на двете книжарници на територията на ВТУ ръководството на издателството отново подвърждава необходимостта от тяхното преминаване под негово разпореждане. Предвид конфронтациите в Академическия съвет издателското ръководство смята, че интересите на Университета предполагат:

„I. Едната книжарница да бъде изцяло стопанисвана от нашето издателство с назначен щатен търговски работник – продавач-книжар.

– Книжарницата да продава книгите на нашето издателство без търговска отстъпка. Това ще намали цената на учебната и учебно-помощна литература, ще позволи по достъпни цени, по-голям оборот и тираж на изданията.

– Книжарницата ще представя цялата продукция на софийското университетско издателство „Св. Климент Охридски“, с което имаме сключен договор в тази насока. Осигуряването на книгите ще е само на консигнация и търговската отстъпка ще бъде приход за Университета.

– Книжарницата ще предлага книги и на други издателства, които работят на консигнация, включително специализираните в разпространение на литература на чужди езици.

– В книжарницата ще бъде разкрит антикварен щанд за вузовска учебна и учебно-помощна литература.

– Книжарницата ще осигурява продажба на канцеларски материали.

– Очаква се месечният оборот на книжарницата да бъде 60–70 хил. лева, като ефективността ѝ ще се засили в новите условия, при една подобрена организация на осигуряване и продажба.

II. Втората книжарница да се даде под наем чрез официално обявен търг съгласно всички правила и изисквания на закона за отдаване под наем на имоти.

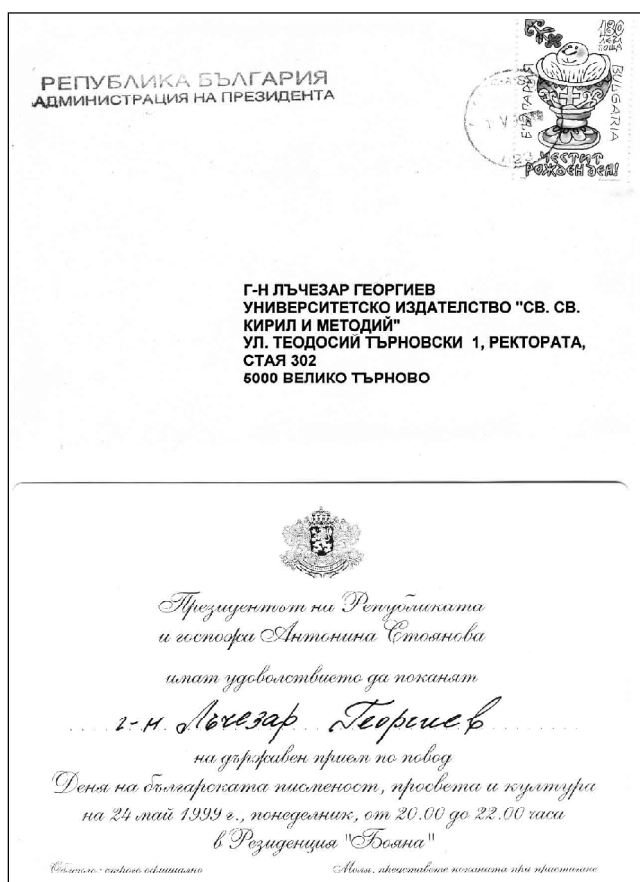
– Приходите от тази книжарница да се предоставят по партидата на Университетското издателство и да се използват за издаване и изплащане на хонорарите за Трудовете на ВТУ и научните сборници.

– Договорът да включва клауза за продажба на изданията на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“³⁹.

Важен стартов момент от маркетинговата издателска стратегия е преминаването на книжарница „Проф. Пеню Русев“ към издателството. В заседанието си от 22 декември 1993 г. Издателският съвет решава да се изготви договор с държавна фирма „Българска книга“ – Велико Търново, досегашен стопанин на книжарницата, като чрез него се уредят взаимоотношенията и плащанията. Втората университетска книжарница се отдава на търг с начална цена 2 700 лева и наддаване. В комисията е предвидено да участват главният редактор и Димитранка Джурова, счетоводител към издателството⁴⁰. Откриването на книжарницата става в тържествена обстановка на 13 януари 1994 г. с малък оркестър преднасъбралите се студенти, преподаватели и служители⁴¹. Приветствие поднасят зам.-ректорът доц. д-р Стоян Буров и директорът на издателството Иван Радев. Задщанда на издателската книжарница е Стефка Пенева, която работи вече няколко години тук, но към фирма „Българска книга“. Стефка Пенева е служител към издателството до края на 1999 г.

За подобряване на снабдяването на книжарница „Пеню Русев“ с подходяща литература е одобрено да се сключи договор с фирма „Авеста“ на великотърновския книгоразпространител Демир Иванов⁴². Одобрено е да се направи дарение на книги в размер до 1000 лева по корична стойност на библиотека „П. Р. Славейков“ – В. Търново, на свищовското читалище „Еленка и Кирил Д. Аврамови“ и Съюза на слепите в България „като хуманитарна помощ и подкрепа за укрепване на дейността им“⁴³.

Първото по-значимо представяне на издателството е неговото участие в Международния панаир на книгата, проведен в София от 17 до 21 ноември 1993 г. Приходите от продажби са около 10 000 лева и покриват направените разходи, като при това са „сключени изгодни договори и проведени удачни договаряния за продажби и обмен на продукция“⁴⁴. Участието на издателството е

Покана от Президентството до главният редактор за прием по случай 24 май.

отбелязано с кратка анотация за тематиката, с посочване на адреси и телефони за връзка, на с. 40 в престижния каталог на български и английски език **„International book fair Sofia. 17–21.XI. 1993“**

Същевременно се установяват и първите контакти на издателството за разпространение на книжната продукция. Един от най-дейните разпространители е столичният писател и издател Георги Марковски, чиято издателска къща поема продажбата и популяризирането за София на книгите на Университетското издателство. В писмо до главния редактор той пише⁴⁵:

„Уважаеми г-н Георгиев,

Изпращам Ви подписан и подпечатан договора за приемане на консигнация и продажба на книгата „Психология на българския народ“ от Тодор Панов, 304 броя.

Предлагам за в бъдеще, ако продължи сътрудничеството ни, да се уговаряме за по-дълги от едномесечния срокове, за да избегнем трупане на излишна докумен-

тация като допълнителни споразумения за удължаване на срока.

Главен редактор:

/Георги Марковски/“

Друго писмо до издателството, от държавна фирма „Искра“ – Бургас, се отбелязва:

„Уважаеми господа,

Нашата фирма желае да установи контакти с Вашето издателство, за да разпространява издаваната учебна литература и академични издания, които биха представлявали интерес и за студентите от гр. Бургас. Молим да ни изпратите информация за наличните и предстоящи издания, за да направим своите заявки и да уточним условията за разпространението им.

Директор: /М. Иванов/

Н-к отдел: /М. Георгиева/⁴⁶

Подобни контакти на институционално равнище се реализират с университетското издателство „Паисий Хилендарски“ – Пловдив, с маркетинговия отдел и книжарниците на столичното издателство „Св. Кл. Охридски“, с академичното издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“ и неговата книжарница в сградата на Академията на площад „Народно събрание“, с книжарницата на военноиздателския комплекс „Св. Георги Победоносец“ на ул. „Иван Вазов“ в столицата, с книжарниците на шуменския университет „Св. Константин Преславски“, с книжарницата на Дома на учителя – Русе, както и с русенската държавна фирма за книгоразпространение с държавната фирма за книгоразпространение в Ст. Загора. Във В. Търново книгите на издателството се продават в тогавашните книжарници на ДФ „Българска книга“ – „Матей Преображенски“ на бул. „Н. Габровски“ и в книжарница „Емилиян Станев“ срещу халите, като там дейността след приватизацията е поета от фирмата „Аполония 3“. Установени са връзки с много разпространители, особено по време на следващите панаири на книгата, където се извършват принципни и фактически договаряния. Постепенно издателството изгражда собствена маркетингова мрежа в по-големите университетски центрове и културни средища. Но и в по-малките селища към дейността на издателството се проявява интерес – така например фирмата на едноличния търговец Руско Калев от Карнобат, филолог и фолклорист, възпитаник на Велико-търновския университет, наред с разпространението на

периодика в Карнобат и региона, продава книгите на издателството по своя мрежа в общините Сунгурларе и Грудово.

В началото на януари 1993 г. Жаклина Консино, отговорно лице-представител на книжарница „Отворено общество“ – Варна, отчита на издателството 2304 лева от продажба на екземпляри от книгите „Психология на българския народ“, „Българи в Таврия“, „Билки и билколечение“, „География на световното стопанство“⁴⁷.

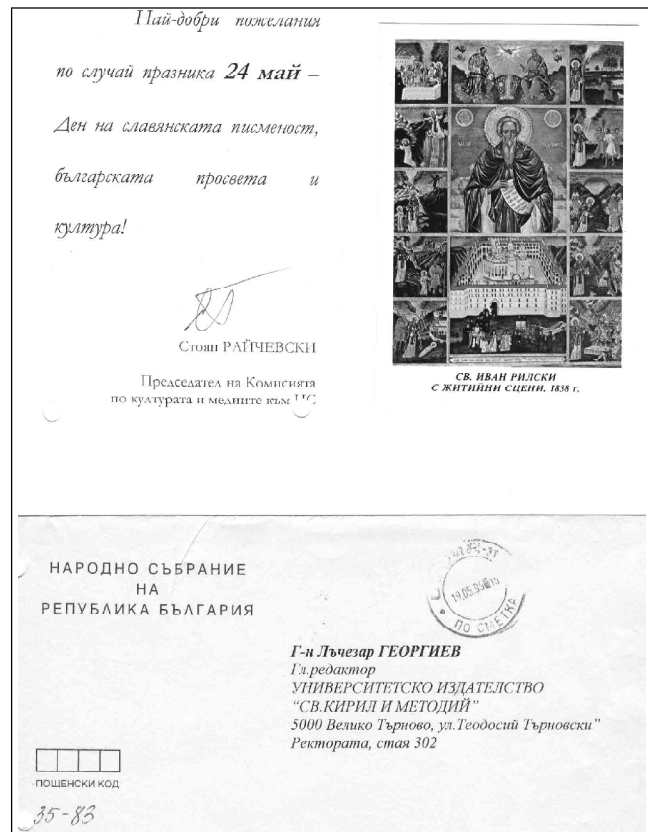
Издателството е поканено да участва в учредителното събрание за създаването на Национален библиотечен фонд „Васил Априлов“ на 16 април 1993 г. в Столична библиотека, като поддържа впоследствие контакти във връзка с инициативата с културно-просветния център „Васил Априлов“ – София⁴⁸.

Впоследствие издателството поддържа преки контакти с Агенцията за българите в чужбина и неведнъж изпраща като дарения екземпляри от своята издателска продукция.

Ръководството на издателството още от неговото формиране полага много грижи за пълноценната и качествена експлоатация на университетската печатница, която е неделима част от общата издателска структура. Въпросът за печатницата е утвърден в първия статут на издателството, където в точка 3 „Щатен персонал“ се отбелязва:

„Ръководителят на печатната база при издателството е заместник на завеждащия отдел „Производствен“. Грижи се за отпечатване качествено и в срок на включените в издателските планове заглавия, за осигуряване на хартия, мастила и други консумативи, за поддържане в изправност на полиграфическата техника. На негово подчинение са работниците в полиграфическата база, които са профилирани според конкретната си заетост“⁴⁹

Не всичко обаче при университетската печатница е изрядно. Машинният парк е износен и спешно се нуждае от нова, по-ефективна и съвременна техника. От швейцарската фирма „Робинко“ чрез столичното ѝ представителство у нас двамата началници на отдели и ректорът на ВТУ доц. д-р Вл. Попов успяват да уредят закупуването, доставката и монтажа на печатна машина „Ризограф“, работеща на близък принцип с копирните машини, но в случая технологията за експониране е от оригинал, компютърно разпечатан върху бяла хартия, а прехвърлянето на образа става посредством т. нар. „мастерфолио“. Машината е удобна за малки тиражи и неголеми книги. Използва се за печатане Трудове на

ВТУ и университетската документация. Консумативите ѝ обаче са твърде скъпи и така желаният цветен печат не успява да се осъществи. Основните престижни и високотиражни заглавия продължават да излизат във великотърновската печатница „Абагар“ до 1999 г., след което е сключен договор между Университета и издателство-печатница „Фабер“, поемащо и досега поръчки за изданията в по-голям тираж, с твърда и ламинирана подвързия, като се предлага и услугата „биговане“ на гръбчето на книгата. Единствено научното списание „Издател“ след 2002 г. се печата в печатница „Сира“ – В. Търново, в четири броя годишно, някои от които обединени в общо книжно тяло.

На 9 ноември 1992 г. чрез представителството си в София фирмата „Робинко“ монтира по заявка на ВТУ предварително заявената от ръководителя на отдел „Производствен“ съгъваща машина „Фолданк 5“. Тя обаче работи само на една, а не на две гънки, както е заявено, и шие до 20 листа, при това е с ниска производителност. В протокола, подписан за издателството от началника на отдел „Планово-административен“, е отбелязано:

Коледно поздравление от Комитета по културата и медиите към Народното събрание до главния редактор на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“

„...Машината да се върне в представителството в София, а на издателството да се изпрати нова оферта за доставката на съгъвачна машина на две гънки – формат А3, по възможност с въздух... Ако е необходимо, да се доплати на фирма „Робинко“ разликата.“⁵⁰

Издателството държи проблемите на печатницата да се знаят от ректорството ръководство, като се очаква да се предприемат ефективни мерки. В докладна записка до ректора на Университета началникът на отдел „Планово-административен“ пише:

„... Полиграфическата база на издателството ни се задъхва от голям брой заглавия – трудове на университета в няколко тома, сборници от научни сесии, учебници и помагала, необходими за учебния процес – всички отдавна готови за печат. Освен това при ръководителя на базата г-н Илиев идват с настоятелни искания пак във връзка с учебния процес преподаватели и служители с молба да им бъдат отпечатани в различен, понякога и доста голям тираж учебни програми, програми и фишове за научни сесии, формуляри и всякакъв вид канцеларска литература.“

Г-н Ректор, всичко това чувствително затормозява издаването на горепосочените трудове, учебници и сборници. В момента полиграфическата база работи само с една офсетова машина „Хайделберг“, която сега се ремонтира и производството на практика в този случай е спряно. Машината е твърде стара, на повече от десет години. Необходимо е закупуването на нова машина за нуждите на печатната база.

След като проучих няколко оферти на полиграфически фирми за доставка на такава техника, уведомявам Ви, че неотдавна до вас се получи факс-оферта на фирма

„Аримпекс ООД“ – София, която ни предлага при едни сравнително изгодни условия полиграфическата офсетова машина „Агаст Ромайор 314“...“

По-нататък се изреждат техническите параметри и предимствата на сделката, осигуряването на добра гаранция и следгаранционен сервиз. Придвижването на офертата е спряно по липса на средства.

В заседанието си на 25 февруари 1994 г. обаче Издателският съвет решава да се направи предложение за закупуване на два ксерокса – за книжарница „Пеньо Русев“ и за печатната база (за общоуниверситетски нужди). На ръководителя на базата е възложено да уреди ремонта на офсетовата машина „Хайделберг“ и на репродукционната машина „Репромастер електроник“, разгледан е и въпросът за закупуване на фотокопирна рама и на машина за подлепване на корици на стойност около 10 000 долара, както и да се достави компютър и матричен принтер за калкулиране на договори и формуляри за кабинета на издателството⁵¹. В следващото си заседание на 9 май 1994 г. Издателският съвет се произнася:

„Във връзка с използването на ксерокса в книжарница „Проф. П. Русев“ се изказа становище за назначаване на човек за обслужването му по граждански договор. Необходимо е спешно да се назначи човек на граждански договор – книжарски работник, за обслужване на другата книжарница – във фоайето на Университета (Ректората).“⁵²

Последва интензивен период на кадрово разширяване на издателството – по граждански договор са назначени Анета Николова Петрова за набор в компютърната зала, Кина Славеева Проданова – за общосчетоводни, деловодителски и секретарски функции към кабинета на директора и главния редактор, а на щат като снабдител – Христо Йорданов Керекев. За книжарницата в долното фоайе на ректората по граждански договор започва работа Марийка Иванова Георгиева. За илюстрация на кадровата политика през следващите години щепомним, че от 1 март 1998 г. като оператор-редактор в компютърната зала на издателството започва работа Наташа Грозданова, а от 1999 г. Иван Иванов – също като оператор за набор и страниране на текстове. Напуснал издателството за известен период, през есента на 2003 г. той е назначен за организатор издателска дейност, маркетинг и рекла-

ма, като ръководи цялостната работа на книгоиздателския комплекс и технологично, с висок професионализъм, обслужва двете дигитални печатни машини – за отпечатване на корици и за печат на текстове. През 2001 г. е назначена за оператор и Катина Илева.

След неколкогодишно съкращение между 2000–2006 г., отново е възстановена длъжността на организатора по маркетинга и рекламата, която в момента е заета от Малина Димитрова, която има зад гърба си няколкогодишен опит в частния книжарски бизнес, а в момента успешно изгражда новия маркетингов имидж на издателството.

Днес екипът на издателството е съставен от висококвалифицирани и отлично подготвени специалисти за работа с оформителски програми. Те успешно извършват техническото редактиране и композирането на десетките учебници, помагала, христоматии и антологии, научни сборници, монографии и студии, научните списания на ВТУ „Архив за поселищни проучвания“, „Проглас“, „Епохи“, „Издател“, „Педагогически алманах“.

Връщайки се обаче назад през годините, следва да отбележим, че значимите стъпки в изграждане публичния и професионален образ на издателството, неговото структуриране и технологично оборудване са извършени още в първи две години от основаването му. Неслучайно в информацията си за неговата дейност директорът проф. Иван Радев маркира няколко основни момента:

„Положителен момент за 1994 г. е снабдяването с някои нови машини на Печатна база и осигуряване на 3 щатни бройки към издателството. През м. септември започна работа и втората книжарница...“

През 1994 г. в Университетско издателство са излезли: около 30 учебника и учебни помагала, 12 сборника и 17 бр. списания („Проглас“, „Епохи“, „Архив за поселищни проучвания“, „Педагогически алманах“) и други поръчани и малкотиражни прояви. В производствен процес са няколко учебника по тематичния план за т.г., както и очакваните още 3–4 учебника. Справката показва, че приходите от продадената литература са 1 075 839 лв., от спонсори и поръчани издания – 240 486 лв., от ксероксни услуги – 76 706 лв. Разходите са 2 1008 273 лв. Но не бива да се забравя, че някои издания са задължителни и предварително обречени на загуба (трудовете на ВТУ, научните сборници. Както и другото – че една част от разходите първа ще се възвръщат чрез наличната в склада продукция за 1 434 523 лв.

...В смисъла на амбициите... ни убеждава вече скромно открояващото се присъствие на Университетско издателство в многоликия книжен пазар, приемът, който намират нашите книги на двата национални панаира (пролетта и по Коледа) на книгата в София, добрите отзиви в периодическия печат, в предаванията на националното радио и телевизията. Задължени сме на Университетското ръководство за готовността му да подкрепи договора с ред[акция] „Книжна борса“ на Телевизията, която си изпълни задълженията и наши книги неколккратно бяха рекламирани от екрана. Нагяваме се това да стане и за новата 1995 г.

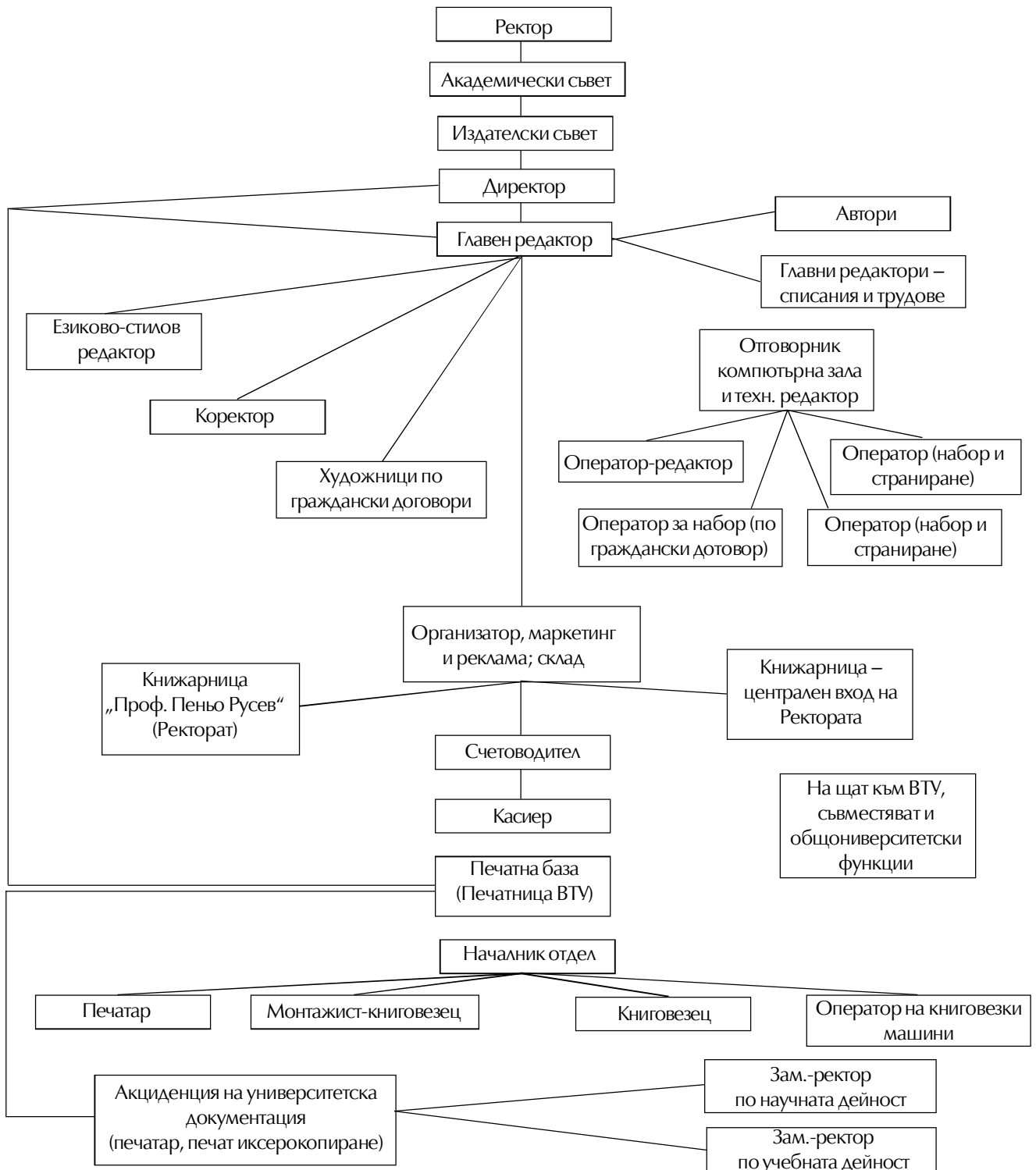
...Ръководството на издателството е доволно от работата на предпечатна подготовка към Компютърната зала с отговорник Д. Бакоева. Предадените справки за работата на всеки от колегите там игдва да защити тази оценка...“⁴⁵³

В информацията и съответните решения на издателския съвет от този период се набелязват редица мерки – да се опрости придвижването на документацията и на плащанията, да се потърсят по-гъвкави механизми за осчетоводяване, да се подобри поддържането на техниката и нейното уплътняване в печатната база, да се оптимизира сложната счетоводна документация около работата на двете книжарници.

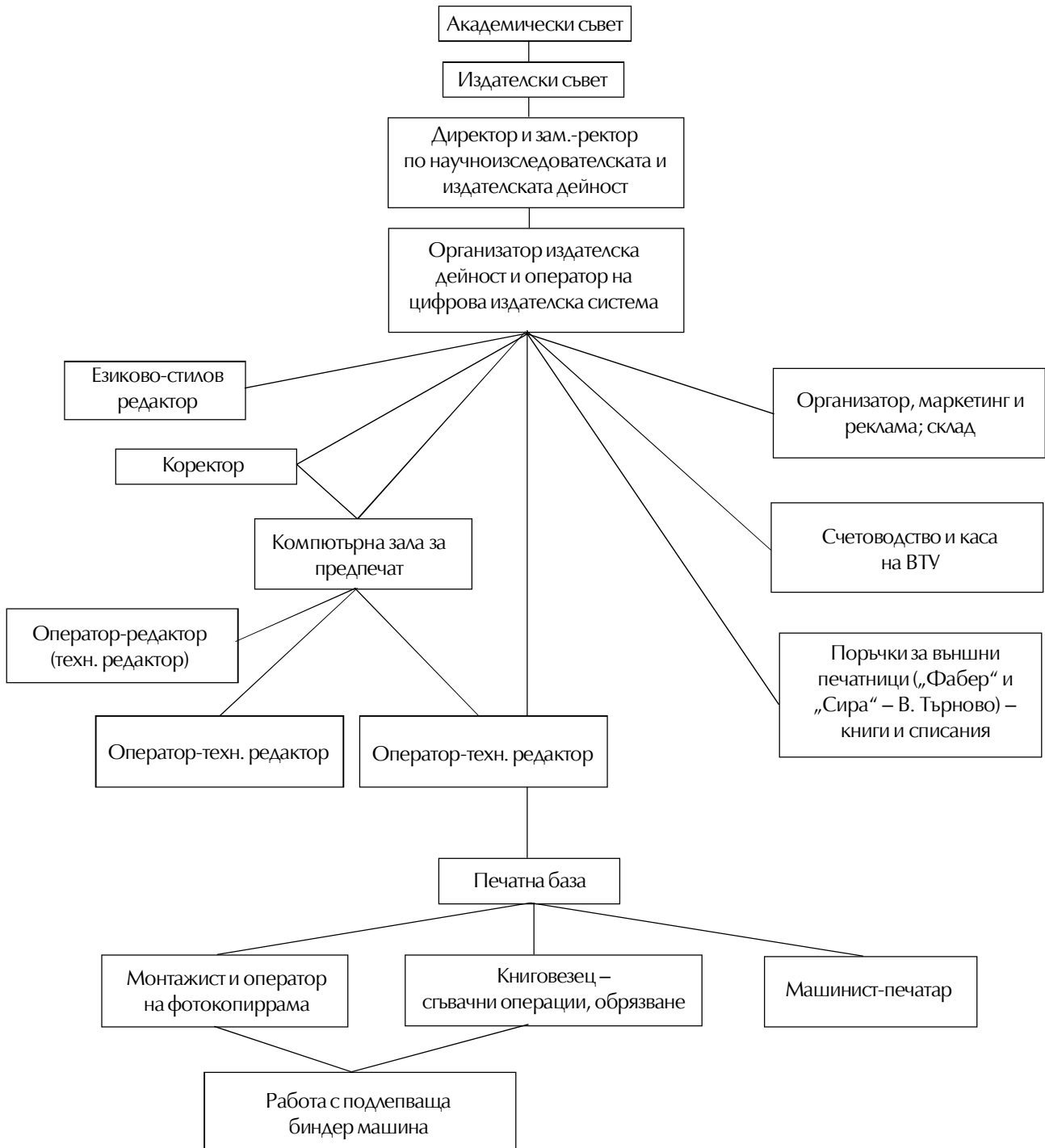
Трябва да отбележим, че разгледаните примери и фрагменти от управленската дейност на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ маркират само началото на един дълъг и нелек път, по който учащите в тогавашния и в сегашния екип си спомнят добре, че е имало и моменти на значителни препятствия, на болезнено реструктуриране и дори на отстъпления от завоювани с много усилия позиции. Както и на нови достижения, постигнати също тъй нелеко, с много упорита и последователна работа.

Малко от тогавашните участници в основаването на издателството са останали да работят в днешния книгоиздателски комплекс. Някои станаха университетски преподаватели, други започнаха частен издателски бизнес, трети работят в редакции на авторитетни медии, четвърти заслужено навлязоха в пенсионна възраст, радвайки се на всеобщо уважение. Но нас, съвременниците на този невероятен издателски екип, ни сближават и хубавите спомени – за изпетите песни с чаша вино в ръка, за незлобливите шеги, за празниците, при

**МОДЕЛ НА ПЪРВОНАЧАЛНАТА СТРУКТУРА
НА УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ (1992–1999)**

**СТРУКТУРА НА УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО
„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ СЛЕД 2003 г.**

които укрепваше колективът, където имаше танци, музика, безгрижен смях и много щедри усмивки. И много взаимно уважение, толерантност, приятелство.

Все пак днес е празник – честваме 15 години от основаването на издателството, което беше модел сред сродните университетски издателства извън столицата, а този преглед на неговите първи стъпки идва да ни припомни колко е преходно времето, колко бързо изтичат дните и как само писаното слово остава – днес, и завинаги, за да пребъде во веки българската книга.

БЕЛЕЖКИ

¹ Препис-извлечение от протокола на АС, заседание на 18.03. – Л и ч е н архив на автора.

² **Радкова, Елизабет.** Университетското издателство няма да остане без директор. – С е м и н а р, 92 (В. Търново), №5, 6 април 1992. Поддиректор на съвета авторката има предвид нещатаната изборна длъжност *прегсегател* на издателския съвет.

³ Препис-извлечение от протокол на Академическия съвет на ВТУ (по-нататък АС), проведен на 13.04.1992.

⁴ Препис-извлечение от заседание на АС, 29.06. 1992 г.

⁵ Пак там.

⁶ Препис-извлечение от решенията на ректорския съвет на ВТУ, 13.04.1992 г.

⁷ Удостоверение за присъждане на издателски идентификатор №524/20.04.1992 г.

⁸ Заповед №Р626, В. Търново, 27.07.1992 г. на ректора на ВТУ.

⁹ Протокол №1 от заседание на Издателския съвет, 18.06. 1992 г. Личен архив на автора.

¹⁰ Протокол №2. Заседание на Издателството на 1 юни 1992 г. Личен архив на автора.

¹¹ Пак там. Авторът на настоящата публикация си спомня, че това решение предизвика остра реакция у някои засегнати преподаватели, особено в катедрите на тогавашния Исторически факултет на ВТУ. – Личен архив на автора.

¹² Пак там

¹³ Докладна записка от проф. Иван Радев до Ректора на ВТУ, 16.11.1992 г. Личен архив на автора (Копие)

¹⁴ Докладна записка от проф. Иван Радев, председател на Издателския съвет, до Ректора на ВТУ, 8 ноември 1992. Личен архив на автора (Копие).

¹⁵ Заповед № Р 1146/ 19.11.1992 г. на Ректора на ВТУ. Личен архив на автора (Копие).

¹⁶ Протокол №1, В. Търново, 1.12.1992г. (изх. №7, 1.12.1992 г., папка изходяща кореспонденция на УИ „Св. св. Кирил и Методий“, л. арх.).

¹⁷ Докладна записка на директора на издателството проф. Иван Радев до Ректора на ВТУ, 22.02.1993 (Изх. № 24, 22. 02. 1993 г. папка изходяща кореспонденция на УИ „ Св. св. Кирил и Методий“, л. арх.).

¹⁸ Протокол №6. За заседание на издателството на 14.12.1992г. Личен архив на автора (Копие).

¹⁹ Пак там, точка 5.

²⁰ Пак там.

²¹ Пак в същият протокол, точка 6.

²² Личен архив на автора.

²³ По спомени на автора на настоящата публикация договорът с „Абагар“ е определен за тираж 200 екземпляра, като основната част да се даде на фондацията, а скромно количество се предостави на издателството за рекламни цели и популяризиране на неговата дейност. Книгата „Подир сенките на облаците“, както личи от текста на поставената прикнижна анотация, е антология на поезията на П. К. Яворов“ излязла през 1910 г., преработена от автора си през 1914 г. малко преди смъртта му и включена в том първи от съчиненията на поета, излязъл през 1924 г. Текстът е съобразен с авторските поправки и волята на поета да се печата според направените промени.

²⁴ **Радев, Ив.** Нужен, но осъдително непълен послеслов. – В: П а н о в, Т. Психология на българския народ. В. Търново, Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 1992, с.284. Редактор на това издание на книгата е Лъчезар Георгиев.

²⁵ Протокол №4, заседание на Издателския съвет на Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“, т. 7.

²⁶ **Николова, Р.** Ние ние ли сме? – С т а н д а р т, №95, 27 ноем. 1992.

²⁷ Пак там.

²⁸ Българинът някога. А сега? Основните черти на българския характер. – Г л е д и щ а (Разград), №125, 4 дек. 1992. За тази публикация началникът на отдел „Планово-административен намира съдействие от колегата си Радослав Райчев, чиято фирма „Полиграф-принт“ – Разград набира и странира изданието.

²⁹ **Георгиев, Л.** Университетското издателство – със свой облик, теми и идеи. – Д в и ж е н и е (В. Търново), №41, 22–28 окт. 1992.

³⁰ Пак там.

³¹ Пак там.

³² **Иванова, А.** Едно ново издателство набира сили. – Б о р б а (В. Търново), №122, 16 окт. 1992.

³³ Протокол №4 от заседание на Издателския съвет, 10 септември 1992 г.

³⁴ Протокол №6 от заседание на Издателския съвет, 14 декември 1992 г.

³⁵ Протокол №7 от заседание на Издателския съвет, 22 март 1993 г.

³⁶ Пак там.

³⁷ Статут на книжарниците при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ (проект). – Личен архив на автора

³⁸ Протокол № 9 от заседание на Издателския съвет, 3 септември 1993 г.

³⁹ Предложение за статута на двете книжарници на територията ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ (изготвено през м. август и утвърдено на заседание на Издателския съвет от 3 09. 1993 г.)

⁴⁰ Протокол №11, т.2, заседание на Издателския съвет на Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“ от 22 декември 1993 г.

⁴¹ В същия протокол се уточняват подробностите във връзка с откриването на книжарницата на 13 януари 1994 г.

⁴² Цитираният протокол №11, т.4.

⁴³ Пак там.

⁴⁴ Пак там, т.1.

⁴⁵ Писмо на Георги Марковски, главен редактор на издателска къща „Сребърен лъв“ до главния редактор на Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“, изх.№23/18 дек. 1992. – Личен архив на автора.

⁴⁶ Писмото е запазено от автора. То обаче е без посочена дата. Според нас е изпратено към края на 1992 или началото на следващата година.

⁴⁷ Фактура№4/26.01.1993 г. на книжарница „Отворено общество“ – Варна(за извършено плащане на издателството по банков път). – Личен архив на автора, втори екземпляр, с печат на книжарницата.

⁴⁸ Писмо с дата 26.03.1993 г. на МОН, кул.-просветен център „Васил Априлов“, за учредяване на Националния библиотечен фонд

⁴⁹ Статут на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ – Велико Търново. Оригинал, втори екземпляр. – Личен архив на автора. Тук следва да добавим, че впоследствие статутът е променен от Издателския съвет и утвърждаван от Академическия съвет, но в него отговорността на ръководителя на печатната база и служителите е йерархически установена – базата е на разпореждане на издателското ръководство в лицето на директора и главния редактор по отношение на издателската продукция. Тази стратегия се вписва в общата концепция за формирането на издателско-полиграфически комплекс „Св. св. Кирил и Методий“, каквото го виждаме и днес.

⁵⁰ Протокол №1, 9 ноември 1992 г., В. Търново – изх.№5/9 ноем. 1992 на издателството.

⁵¹ Протокол №12, т.2, заседание на Издателския съвет на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ на 25 февруари 1994 г.

⁵² Протокол №13, т.2, заседание на Издателския съвет на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ на 9 май 1994 г.

⁵³ **Радев, Ив.** Информация за дейността на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. – Изх.№77/30.01.1995; същата приложена и към: Протокол№17, т. 1 от заседание на Издателския съвет на 24 януари 1995 г.

Книга и комуникация - от идеята до интерпретацията

Под това заглавие във Велико Търново бе организирана Национална кръгла маса, посветена на 15-годишнината на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. Научен организатор на проявата бе катедра Библиотекознание и масови комуникации при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Откриването на кръглата маса стана в Изложбени зали на старата столица с приветствено слово на доц. д-р Атанас Дерменджиев – зам.-ректор по научноизследователската и издателската дейност.

Пленарния доклад „Основаване и първи стъпки на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. Бе изнесен от доц. д-р Лъчезар Георгиев, бивш главен редактор на издателството. Докладът публикуваме в този брой на сп. „Издател“. Със свои доклади се представиха още доц. д-р Петко Петков, доц. д-р Елена Георгиева, доц. д-р Алберт Бенбасат и др. Проведена бе и дискусията „Издателски реалности“ На тържествената част ректорът проф. дфн Иван Харалампиев връчи почетни плакети на основателите на издателството: доц. д-р Лъчезар Георгиев и инж. Мариян Кенаров. Със същия плакет бе удостоен и акад. дфн Иван Радев, който не присъстваше на форума. На следващия ден работата на кръглата маса продължи с докладчици от В. Търново, София и Шумен.

